

CSABAI LÁSZLÓ
Meggyőzés

Kígyók hullanak az égből. Ezt híresztelik. És Boda Márton, a Nyárligeti Tanács mezőgazdasági osztályának előadója lát is pár kiszáradt siklót a homokúton. Biciklijével kikerüli őket. Olyan már volt, hogy a békák hirtelen ellepték a környéket, mintha az esővel jöttek volna. Azt is mondják, hogy a máriapócsi kegykép újra könnyezett. És még azt, hogy Rákosi egy gép. Valamikor ember volt, de Sztálin kivégeztette, aztán az agya helyére robotagyat tétetett. Rádióhullámokkal irányítja. Moszkvából. A háreméből.

Farkas Tóniék háza Farkasbokorban van. Nyárligettől csak öt kilométerre, de mivel Bodának zombékosan kellett átkelnie, világvége érzése van. Gyermekkorában kárászt fogni jártak ide. Még abból is dézsmát kellett fizetniük az ingovány tulajdonosának, Szoták gazdának. Szoták gazdát elemésztette a háború, a sok ökrét meg lovát elvitték a németek. Valójában a németek, az oroszok és legfőképp a románok rekvirálták el a jószágait, de a társadalmi haladás igényli, hogy történelmi tényeket gyártson a Párt, s ezzel segítse a helyes világnézet kialakulását.

Farkas Tóni portája egy hosszúház, egy pajta, egy hombár, egy istálló, egy kutríca, egy tyúkól, egy verem, egy nyári konyha. Ilyen portából van még itt nyolc. A bokor első házát építő féltelmes gazda, Homonyecz Pavol 1752-ben érkezett. Homonyecz-salaš lett a hely neve. Majd, ahogy utódjai magyarosodtak, Homonyeczbokor. Rozsot termesztettek. Öt magot hozott a vetés, ebből csak maguknak jutott. Piacra báránybőrt vittek. A juhok ellegeltek a gabonának gyenge, szikes foltokon. Akkor még negyven szücsmester működött Nyárligeten. A tanyavilágban meg farkasok működtek. Lőtték, mérgezték őket. De a Homonyeczek nem bírtak velük. Homonyecz Bandi, a tanyabíró a kistelekiszőlői kuruzslót kereste fel mérgeért. Az inkább tanácsot adott: „egyetek meg egy ordast, akkor a többi elkerül titeket, megérzi rajtatok fajtársuk vesztét!” A bokortanyasiak így a következő csapdázott farkasszukát egyben megsütötték. Fintorogva kóstolgatták, aztán valóságos lakoma kerekedett. Jó volt a hús, csak egy kicsit rágós. A Homonyeczek neve ettől kezdve Farkas lett, lakóhelyük: Farkasbokor.

A farkastermészet gyakran kiütött belőlük. Verték adóbehajtót, csendőrt, sorozóbiztos, nagykereskedőt. Őket is verték, ám nem annyira, mint a nyámnyila parasztot. Az ellenállás bár hergeli, de el is fárasztja az elnyomót. A szenvedő türes az, amely a végtelenségig fokozza az agresszor élvezetét.

Farkas Tóni a kaszáját feni. Az első sarjút fogja holnap vágni a kertvégeben. A mezőgazdasági osztály vissza akarja szorítani a legelőket és a kaszálókat. Kevés takarmányt adnak. Jobb a kukoricára alapozott belterjes állattartás. A nép ezt a tervet gyanakodva fogadta. „Azért van az egész, mert Rákosi elvállalta, hogy egyedül ellátja a nagy Kínát hússal. Azok ott még jobban elszaporodnak, és elárasztják a világot. Jön a sárga veszedelem. A Bibliában is benne van.”

Tóni húzza a száját Boda Márton láttán. Úgy véli, Boda azt hiszi, a lopás lehetősége miatt ragaszkodnak nekik a kaszálóhoz. Boda valóban azt hiszi. És jól hiszi! A háború előtt a parasztok egyharmada volt birtokos, akiknek legfőbb gondja volt a tolvajok letérése. A földnélküli és törpebirtokos kétharmad célja volt lopni, amit csak lehet. A kukoricaföldet, a gabonaföldet, a gyümölcsösöt meg a szőlőt eredményesen őrizték a gazdák. Ha a tetthelyen nem is, otthon elkapták a tolvajt. Mert akinek nincs tengeriföldje, annak nem lehet zsáknyi málélisztje, darája, akinek nincs búzája, annak csak kapirgálnak a tyúkjai, akinek nincs szőlője, az legfeljebb szikvizet iszik. A szénalopást nem volt könnyű bizonyítani. Mindenki mondhatta, hogy nem a legelőbirtokosság területén, hanem csak az árokparton csapott le magának egy boglyácskára valót. Hogy télen is tudjon mit enni a szegények tehene: a kecske.

Farkas Tóni nagy nyereség volt a Geyer Flórián Termelőszövetkezet számára. A férfi négy holdacsát hozott a múlt rendszerből, ehhez kapott ötöt a földosztáskor. Kilenc hold homokos földből még éppen nem lehet megélni. Ezért lépett be Tóni. S így már felértékelődött a földje, mert ha mindenki csak ennyit vinne be, nem lenne gondja a szövetkezetnek. De van. Mert leginkább csak a két-háromholdasok íratják fel magukat, a többiek inkább küszködnek. A sajátán. „Saját”! Ettől a szótól elalélnek a parasztok. Ha a pár ekefordulónyi földcskéből nem is jut az állatok tartására, a gyerekek iskoláztatására, a ház rendbetételére, nem bánják. Mert az az övék, és mindenki másnak coki. Ez még az ő dolguk lenne, de a terményadóra sem futja a nadrágszíp-parcellából,

és ez már nem csak az ő dolguk. Mert a városi munkás nem éhezhet.

Tóni leteszi a kaszát, és egy korsóban vizet hoz. Csak a vendége után iszik. Boda Mártonnak tetszik ez a kis figyelmesség. Semleges témával kezdené, azaz, hogy hol fog még kaszálni, de rájön: ez sem semleges téma. Mert Tóni épp úgy alapozhatja most is a lopásra a jószágtartását, mint korábban tette, csak most már a közösből, a nép tulajdonából lop. Ami sokkal súlyosabb véték. És Tóni valóban arra alapozza. Bár a téeszben minden gyenge. Még a rét is. Megette a fene az egészét.

– Hogy állsz? – kérdi Boda Márton.

– Mivel? – kérdez vissza Tóni, bár nagyon jól tudja, mire vonatkozott egykori elemista osztálytársának a kérdése.

– Velük – s Boda a szomszéd porták felé int a fejével. – Meggyőzted már őket?

„Ők győztek meg engem. Hogy ostoba voltam!” – mondja a férfi magában. De hangosan csak annyit:

– Nem. Kötik az ebet a karóhoz. Hogy ők a téesz traktora elé fekszenek, ha elveszik tőlük a földet.

– Ezek csak nagy szavak.

– Melyiknél igen, melyiknél nem.

– Mondtad nekik a nyugdíjat, a betegbiztosítást, az üdüléseket?

– Mindent mondtam. Nem hiszik. Mert miből lenne minderre pénze az államnak?

– Ha nem lesznek életképes téeszek, nem lesz pénze. De ez nekik is rossz. Figyelmeztessd őket!

– Mire figyelmeztessem? Hogy jöttök, és... – elhalkul a hangja, körbenéz, és úgy tesz a kezével, mintha korbáccsal sújtana le.

– Nem, dehogy! Ezek csak rágalmak. Azt mondd, hogy a beszolgáltatás elviszi majd az összes terményüket! Viszont ha belépnek, nem lesz több beszolgáltatás.

– Tudják ők ezt. De ha nincs saját termény, mit egyenek?

– A munkaegység után kapnak majd pénzt. Abból vesznek.

– És mennyi pénzt? Forintokat? Filléreket?

– Ha rossz a téesz, keveset. De ha jó, akkor százasokat!

Ez egy ördögi kör. És Boda Márton állandóan szembesül vele. Azért nem lép be a nép a téeszbe, mert még nem fizet semmit, és azért nem fizet semmit, mert nem lépnek be, nem visznek be földet, így nincs, ami hasznot hozhatna.

– És mitől lenne jó ez a Geyer Flóris? – kérdi Tóni, amikor ő is idáig ér a gondolataival. – A szántóföldje kevés és gyenge! A farkasbokoriak sem tudnak sokat bevinni. Értékes gépeket pláne nem. Jószágot is alig. Azt mondják, majd ha a nagygazdák belépnek, mennek ők is.

– A nagygazdák... a kulákok... Az külön kérdés. Majd őket is... meggyőzzük.

– Majd? Mikor majd?

– Pár évbe beletelik.

– Pár év. És még pár év, míg beindul, összerázódik az egész.

– Ezerévi elnyomás után nem lehet azonnal megcsinálni a népi demokratikus proletárdiktatúrát, vagyis az igazságot és a jólétet!

Bár őszintén beszél Boda, szégyenkezik is. Mert a parasztnak évszázadok óta azt mondják, hogy még egy ideig nem, de majd egyszer jó lesz. A háború után, az új király alatt, az új kormány alatt, ha majd megépülnek az öntözőcsatornák, ha majd... Ha máskor nem, majd a túlvilágon.

– A szomszédjaid azon a pár holdon hamarosan tönkremennek – tér vissza Boda az érveléshez.

– Tisztában vannak vele. Ezért már költöznek is el. Mind az összes. Pestre. A gyárakban van felvétel, és jól fizetnek, vagyis jobban, mint a téeszek.

Nemrég még az volt a Párt álláspontja, hogy biztatni kell a vidéki szegényeket, menjenek Pestre, mert az iparnak szüksége van rájuk. Csakhogy már túl sokan mennének. Pedig a téeszeknek nemcsak földre, hanem munkaerőre is szükségük van.

– Na és mi lesz a földjükkal? Törvény van rá, hogy a meg nem művelt parcellákat az állam kisajátíthatja.

– Meg lesznek azok művelve, nyugodt lehetsz! Kiadják bérletbe.

– A kuláknak?

– Aki a legmagasabb bérleti díjat ajánlja, annak.

Boda Márton rágyújt. Kell a tüdejében egy kis csiklاندzó jóérzés, hogy ezt a kudarcot elviselje. És közben megszánja Tónit. Nincs könnyű dolga neki sem.

– Nem fogsz te itt félni egyedül, Tónikám?

– Nem. Mivel én is megyek. Ha majd eladom a kecskéimet. Az Állami Útépítő bármikor felvesz. Járdaikat aszfaltozni Pesten.

A bokortanyákon lakattal zárják a fém kútfedeleket. Nem azért, hogy a gyerek vagy a jószág bele ne essen. Hanem hogy onnan ne jöjjön ki semmi. Főleg

ne a Jezsi. A Jezsi nappal vicces manó, akivel bár ijesztgetik a gyerekeket, azok is csak nevetnek rajta. Van jezsihívó gyermekdal, jezsigúnyoló mondóka, kiszámolós. De szürkületkor a Jezsi elképzeltből valóságossá, manóból karmos szörnyeteggé változik. Felszakítja az alvók mellkasát, kimetszi tüdejüket, szívüket, kivájja a szemüket. Lehet ellene imádkozni, gyertyát égetni, a mellet és a hasat embertrágyával és fokhagymával bedörzsölni, de leginkább jó alaposan lezárni a kutat. Zomborszki nagygazda nemcsak lezárta, hanem bebetonozta. A vizet vékony csövön egy elektromos szivattyú hozza fel. Ez hergeli a bokortanyák népét. Mert a villany kell világítani, ez tiszta sor. A petróleum drágább. De áramot pazarolni a víz felszínre hozásához, amikor kézi erő is megteszi: gyalázat. Még annál is rosszabb: flanc.

Zomborszki József a szépen erősödő tavaszi árpát szemléli. Egyenletes a tábla, de ő a mezsgye mentén mégis megy felfelé, Nagycserkesz irányába. Csakis azért, hogy bosszantsa a biciklijét tolva utána igyekvő Boda Márton.

Zomborszkinak harmincöt holdja van. Vagyis kulák. Kulák, a Párt irányelvei szerint, nem léphet be a téeszbe, mert bomlaszt, ellenforradalmi propagandát terjeszt. Viszont be kell, hogy lépjen, mert szükség van a földjére. A megoldás: a belépni akaró kulákot átminősítik középparasztnak. A középparaszt pedig szövetségese a Pártnak. Legalábbis a Párt szerint.

– Mi szél hozott? – nyújtja Zomborszki a kezét Bodának, aki neki is elemista osztálytársa volt.

– Tudod te azt.

– A szövetkezet, már megint?

– Meggondoltad magad?

– Nem. Valahogy még most sem tetszik az ötlet, hogy kisemmizetek. Én már egy ilyen furcsa ember vagyok. Makacs. Mint a nyárligeti tirpákok általában. Egyébként te is az vagy. Ismerhetnéd a fajtádat! Nem kéne a nyakamra járnod.

– Kisemmizés? Miféle ostoba szavak ezek?

– Ostoba? Lehet. Bolond világban az értelmes szó ostobaságnak tűnhet.

– Ide figyelj! Te egy igazi gazda vagy, aki nemcsak ácsingózott a föld után, de volt is neki, te meg tudod mondani, mire való a föld.

– Mire való? Amire a ház. Az ól. A sifonér. Az ágy. A takaréketét. Ez mind vagyon. Ha nincs vagyonod, döglödsz. Ha van, tisztességesen él a családdal.

– A föld teszi ezt?

– Az is.

– Maga a föld? Úgy, ahogy van? Parlagon hagyva?

– Dehogy! Kemény munkával megművelve. Hogy terményeket adjon.

– Vagyis a termény a fontos? Minél jobb és több termény?

– Persze.

Zomborszki hátrébb lép, hogy jobban lássa a másik arcát. Az nyilván settenkedik valamiben. Amit mond és kérdez, az világos. De mire akarja rávezetni?

– A jó és sok terményből van a haszon: a pénz. Te valójában nem is földet akarsz, hanem pénzt.

– Ki szeret a semmiért küszködni? Ha aratás után dagadnak a százforintosok a zsebedben, az a jó!

– A forint. Amit a Párt és Rákosi apánk vezetett be.

– No, igen! Szóval mindenki pénzből él. Ez bűn? Mondják, hogy majd a kommunizmusban nem lesz pénz...

– Az még messze van. Most az a lényeg, hogy minél több legyen belőle. Ezért nem értem, miért ragaszkodsz annyira a földedhez.

Zomborszki leveszi a kalapját, megvakarja a fejét. Annyira ostobának tűnik a kérdés, hogy nyilván van benne valami csavar, csapda. De nem jön rá, mi.

– Kell nekem ez a harmincöt hold, hogy terményem... és hasznom, szóval... pénzem legyen.

– És ha a téeszben ugyanannyi, vagy még több pénzt kapnál fizetésként?

– Szóval ide lyukadtunk ki? Hát ezért... Ami az enyém, én ahhoz ragaszkodom!

– Most még csak válaszolj! Mi van, ha még több pénzt kapnál fizetésként?

– *Ha.* Ott van az a „ha”. *Ha* megkapom. *Ha* lesz mit szétosztania a téesznek. *Ha* lesz nyeresége.

– Mikor lesz nyeresége, sok pénze a téesznek? Az előbb már beszélünk erről. Sok és jó termény kell hozzá. Mi úgy mondjuk: termelékenység. Egységnyi idő alatt minél több és jobb termény.

– De vezényszóra, párthatározatra nem lesz több termény!

– Nem bizony. Ahhoz jó vetőmag, sok műtrágya, gépek, fejlett technika is kell.

– Pontosan.

– Te rendelkezél mindezekkel?

– Van, ami már megvan, van, amit majd idővel...

– Idővel? Majd nemzedékek múlva? Mikor fogsz te traktort venni? Meg cséplőgépet. Sosem lesz rá pénzed! Az államnak viszont van! És ad a szövet-

kezeteknek. A Vetőmagtermelő Vállalat meg ad olcsón prima vetőmagot. A gyárak pétisót, kálisót.

Zomborszki gondolkodik. Mert ő ezeket a dolgokat már régen forgatja a fejében. Tulajdonképpen már a háború előtt is akartak a nagyobb gazdák valami szövetkezetfélét. Közösen venni műtrágyát, mert akkor kedvezményt kapnak, közösen venni egy traktort, hogy jobban ki tudják használni, közösen bérelni egy raktárat a nyárligeti piac mellett, hogy a nagykereskedők ne fölözdhessék le az ő hasznukat, és ha hirtelen felmegy valaminek az ára, azonnal léphessenek.

– Jóska. Lehet, hogy a termelékenység szót nem ismerted, de ösztönösen arra törekedtél. Például azzal, hogy növeltél a birtokodat. Mert tudod: minél nagyobb egy birtok, annál gazdaságosabban lehet megszervezni a termelést.

– Ez igaz.

– Kivéve, ha gróf birtokáról van szó, mert annak mindegy, mennyi a bevétele, elrullettozza.

– Na, igen.

– Te mindig nagyban gondolkoztál. Mert úgy jön a haszon. Eljutottál harmincöt holdig. Az nem kevés. De mi itt most egy ötezer holdas téeszt csinálunk. Vagy tízezer holdast. Ömleni fog a pénz!

A legrosszabb, amikor valaki önmagával vitatkozik. Mint most Zomborszki József. Vissza szeretné lökni Boda érveit, de közben önmagát látja, amint ugyanazokat az érveket ismétli. Az anyja nem csinálna ebből nagy ügyet. „A bolsevisták szerint az ember a majomtól van, nem Isten teremtette. Aki ilyet állít, az a pokolra jut. Meg sem szabad hallgatni őket” – figyelmeztette múltkor az öregasszony.

– Én akkor sem fogom engedni, hogy a volt béreseim álljanak mögöttem, hogy nekem dirigáljanak, és bosszút álljanak rajtam, amiért... – hoz fel új kifogást a gazda.

– Biztosíthatlak: nem fognak neked dirigálni.

– Nem? És miért nem?

– Mert te fogsz nekik dirigálni.

– Úgy, mint eddig?

– Még úgyabbul. Amit mondasz, az nekik parancs lesz. Te leszel a brigádvezetőjük. Egyelőre. Aztán megcsinálsz estin egy agráriskolát, és agronómus leszel. Az agronómus megfelel a régi...

– ...intézőnek. Tudom. És miért csinálnál belőlem, az osztályellenségből agronómust?

– Te nem vagy osztályellenség. Főleg nem, ha belépsz. A jó gazdálkodáshoz pedig nemcsak föld, termelőeszközök és munkaerő kell, hanem szaktudás is.

Sőt, az a legfontosabb! Ezek az ágrólszakadt, volt kommenciós bérese, cselédek, zsellérek értenek valamit a gazdálkodáshoz? Tudnak ők távlatban gondolkodni? Dehogyan tudnak! Te tudsz! Szüksége van rád a Pártnak. A Párt ugyanis nincs elvakulva az osztályharctól. Tud gyakorlatiasan is gondolkodni. Itt van például a nyárligeti rendőrpárancsnok.

– Mi van vele?

– Rendőrpárancsnok volt már Horthy alatt is. És most is az. Jelentkezett a népi demokratikus rendőrségnél, felvették, és bizonyított. Te kulák voltál. És mégis téesz-agronómus lesz belőled. Ha bizonyítasz.

– Idő kell átgondolnom. Minden a körülményektől függ. A... hogy milyen lesz a piac, a terményárak, az adók... Egy nagy döntés előtt alaposan...

– Hát fontold meg! De éveket nem kapsz erre! Augusztus végén, az aratás után vagy belépsz, vagy megtapasztalod a Párt... szóval, hogy határozottak is tudunk lenni.

A vízibornyú először akkora, mint egy bogár. De gyorsan nő. Főleg, ha ivás közben véletlenül lenyelve, az emberi gyomorba kerül. Pár hónap múlva szétfeszíti a hasfalat, a gazdatestet. A nép rendületlenül hisz a vízibornyóban, a lelkészek rendületlenül tagadják a létét. Talán épp ezért épült a mandabokori evangélikus imaház a vízibornyú leggyakoribb előfordulási helye, a Szelkó-tó mellé.

Moravec István, a bokortanyák lelkésze a kápolna ablakát festi. Boda Márton érkezéteére bólint, de nem hagyja abba a munkát. Ők is osztálytársak voltak az elemiben. Moraveczet a szülei rengeteg munkával és spórolással taníttatták ki papnak.

– Hiába jöttél, itt csak vasárnaponként van istentisztelet – mondja a lelkész.

Boda úgy dönt, nem hallja meg a gúnyos célzást.

– Nem baj. Azért válthatunk néhány szót. Jól mennek a dolgaid?

– Mint férj és apa, jól. Márta két vetélés után kislányt szült.

– Hallottam, gratulálok. Isten... vigyázzon a kicsire! És mint egyházfi?

– Provokálsz?

– Miért tenném?

– Mert nagyon jól tudod, hogy állunk. Az iskoláinkat, a földjeinket elvették. A hitoktatást...

– Az nincs betiltva!

– De folyton akadályozzák. Csak délután lehet, csak a másnapra való felkészülés alatt lehet, csak hét-

végén lehet, csak annak, aki már előző iskolaév végén nyilatkozatot tett...

– Az embernek áldozatot kell hozni a hitéért. Nem így mondjátok?

– Idén nem engedik, hogy nyári tábort tartsunk.

– Majd jövőre.

– Vagy akkor sem. Vagy akkor megengedik, de betiltanak valami mást. Például az árvaotthonukat.

– Ne rémisztgessétek ilyenekkel magatokat – mondja Boda Márton, pedig tudja, a Párt szerint egyedül egy állami intézmény a biztosíték arra, hogy a szülő nélkül felnövő gyermekek megfelelő világnézeti nevelést kapjanak.

– Tehát a prédikációidban ezért lázítod a népet ellenünk?

– Lázítom? Ezt ki mondta?

– Lényegtelen.

– Nekem nagyon is lényeges. Kíváncsi vagyok, kit sikerült beszerveznetek a gyülekezetem...

– Aki a dolgozó nép jóléte ellen lázít, nem várhat nagyvonalúságot, megértést, türelmet a néptől.

– Mondtam én valami rosszat a népre?

– Támadtad a téeszeket. Pedig a szegénységet csak a közös gazdálkodás bevezetésével tudjuk leküzdeni.

– Soha ki nem ejtettem a számon a téesz szót istentiszteleten.

– Lehetséges. Viszont azt mondtad, a tulajdonhoz való jog szent.

– Így igaz. Mi ezzel a baj?

– Egyes kulákok... gazdák úgy gondolhatják, hogy nagyon helyes, ha nem adják be a téeszbe a földjüket.

– Legalábbis nem kötelesek beadni, lemondani a tulajdonukról.

– Csak a nagygazdáknak van joguk a kenyérhez meg a húshoz? A szegénynek nem kell enni?

– Dehogynem.

– A téeszbe belépett szegénynek nem kell enni?

– Dehogynem.

– Hogy termeljen a téesz, ha nincs földje, mert a nagygazdák kívül maradnak?

– Győzzétek meg a nagygazdákat, hogy érdemes belépniük. Önként. Nem verésre.

– Próbáljuk. De nem sikerül. Egyébként verés még nem volt.

– Még nem?

– Rajtad is áll, hogy ne legyen később sem.

– Inkább rajtatok.

– És mi lenne, ha... ha vennél egy nagy levegőt – s közben, mintegy demonstrálva, ő is nagy levegőt

vesz –, és mellénk állnál. Hisz ti mindig egy csodálatos, új világról beszéltek, ahol nem lesz szenvedés, kizsákmányolás, háborúk. Mi megvalósítjuk ezt az új világot. Itt, a Földön. Sok munkával, de megvalósítjuk. Ti pedig imádkoztatok ezért. És támogassatok minket a szószékről is.

Moraveczi hátrakapja a fejét, mintha az ördög kísértette volna meg. És meglepődik, milyen tiszta, őszinte a másik arca. Ez még inkább elborzasztja.

– Tehát megcsináljátok a túlvilági boldogságot már ezen a világon?

– Igen.

– De mit ér a boldogság, ha csak időleges, ha a halállal mindennek vége? Vagy a halottakat is fel fogjátok tudni támasztani?

Boda tudja, a szovjet tudósok egyszer le fogják győzni az elmúlást is. Már nagyon előrehaladott állatkísérletek folynak. Nem lesznek halottak, így nem lesz szükség feltámadásra sem. S pláne nem lesz szükség egyházakra. Ezt azonban nem mondja a másoknak, mert csak felbőszítené, még dacosabbá tenné.

– Figyeld, hogy fejlődik az ország, és gondolkozz! – mondja búcsúzóul Boda.

– Figyelem, mi lesz ebből az országból, és folyton gondolkodom. Meg imádkozom! – feleli a lelkész.

Boda Márton a kapuban a lelkész apjába fut bele. Az öreg Moraveczi is lázítja a népet. Mert nagy küszködéssel kitanították a fiukat, hogy lelkész, vagyis úr legyen, erre most jön az új rendszer, ahol már nem urak a papok. És még a földceskéküket is el akarják venni.

Boda automatikusan elkezd a térítést:

– Ugorjon már be hozzám, Feri bácsi, ha fent jár a városban! Aláírhatná végre a belépési nyilatkozatot.

– Megyek fiam, feltétlenül, mihelyst piros hó fog hullani az égből, megyek.

– Pedig magát józanul gondolkodónak tartottam.

– Ezért mondtam azt az előbb, amit mondtam.

– Tehát a négy holdján akar megélni?

– Én már öreg vagyok, mi kell nekem?

– És a gyermekeit, az unokáit nem szeretné támogatni?

– Ki nem szeretné? Majd viszek nekik krumplit, zöldséget...

– Én segítek abban, hogy százasokat adjon nekik.

– Az jó lenne. És mit kell csinálnom?

– Írja alá a...

– Ha belépek, ha lemondok az összes földemről, nemhogy százasaim, de forintjaim sem lesznek.

– Nem mond le az összes földjéről. Egy holdat megtarthat háztájinak.

– Négy hold mindig többet fog hozni, mint egy hold. Egy hold kevés.

– Azért mondja ezt, Feri bácsi, mert a Horthy-feudalizmus körülményeiből indul ki. Csakhogy már beköszöntött a szovjet agrártudomány kora.

– Valóban?

– Hüszorosára fog nőni a bevétele egy hold után!

– No, fiacskám, ez már a mesék birodalma. Mert a rozs nem ért a politikához. Az éppúgy fog kibújni ezután is, mint...

– Pokolba a rozzsal! Az öt magot hozó homoki rozsnak leáldozott. Gyümölcsöt fog telepíteni. Így már eleve ötszörös lesz a föld értéke!

Itt felkapja a fejét az öreg Moravec. Mert valóban, a kulákliták összeállításánál a gyümölcsös és a szőlőskert területét öttel kellett megszorozni.

– Szóval gyümölcsöt. És honnan veszek facsemét? És miből?

– Ingyen kap. Vagyis a fizetése részeként.

– Ez jól hangzik.

– Mi a gyümölcsstermesztés legkényesebb pontja?

– Mi? Hogy nem mindig kelt el a termés. A nyárligeti népnek nem volt elég pénze rá.

– Ez most megszűnik, hisz a Szovjetunióba fogjuk exportálni az almát, és a Szovjetunió anyagi ereje kiemeríthetetlen.

– Ha mondod...

– Az volt az almatermesztés rákfenéje, hogy csak minden második évben volt jó szüret.

– Úgy ám. Az alma sokszor elfagyott.

– Többet soha nem fog!

– Na!

– Mondom! Hallott már Feri bácsi Micsurinról?

– Kicsurinról?

– Híres szovjet biológus volt. Olyan almafajtákat kísérletezett ki, amelyek nemcsak a magyarországi áprilisi fagyokat viselik el, de még Szibériában is virágot és termést hoznak! Háromszor annyit, mint a magyar fajták. A módosított Borovinka, Antonovka, Asztrahány fajták a...

– Meggyőztél, fiam! Ne fáradj tovább! – nevet fel a férfi, és dicsérőleg megveregeti a tanácsi dolgozó vállát.

– Szóval belép?

– Dehogy lépek! Viszont ilyen almát fogok telepíteni a földemre. Majd apránként. Mind a négy holdra. A gyümölcsöskertből is a nagy a jó!

Az aranyhajú lány, vagy ahogy a kevésbé romantikus lelkületűek hívják: a szőke lány, a katonai gyakorlótéren szokta meztelenül fésülgetni a haját. Pirkadatkor kezdi, s ahogy a reggeli meleg felszárítja a zúzmarát vagy a harmatot, ő is elenyészik. A nagyokosok szerint a lány egy közönséges lotyó, ugyanis a Simai út, a gyakorlótér déli széle hírhedt palifogó helye a prostituáltaknak. Igen ám, csakhogy a szőke prostituáltakra van a legnagyobb kereslet, azokat a kerítők és a madamok a Szarvas utcai úri kuplerájba viszik. Vagyis csak vitték, mert a Párt '50-ben bezáratta eme népjóléti intézményeket.

Kukucz Bénit a Simain éri be Boda Márton. Köszön volt osztálytársának, és tekerés közben beszélgetni kezdenek. Ez így eleve fárasztó, ráadásul Béni mindig egy fél kerékkal előrébb van. Bodának tehát igyekeznie kell. Nem azért, hogy jobban hallja a másikat, hanem mert hátul lenni alárendeltséget jelent. Ami, lévén ő tanácsi előadó, Béni pedig csak egy rendőrtizedes, elfogadhatatlan számára.

– Holnap kezdik az osztást – mondja Béni, amikor elhaladnak a huszártelpe iskola mellett.

– Mit osztanak? Diákoknak taneszközt?

– Oltást.

– Azt olvastam. Diftéria meg tetanusz ellen.

– Ezt mondják.

– Csak mondják? És valójában?

– A kommunizmust oltják az emberekbe.

– Provokálsz?

– Provo... Mi?

– Vagy vizsgáztatsz? Hogy beveszek-e ilyen marhaságokat?

– A kommunizmus neked marhaság?

– Nem... de...

Boda nadrágja beakad a láncba, ami kiszakít belőle egy darabkát. Ez most jó. Mert megállhat. Elfordulhat a rendőrtől. És gondolkozhat. Tényleg csapdát állít neki Kukucz, vagy csak mondja a saját hülyeségét? Esetleg nem is a saját hülyesége ez? Hanem a Párté? Ami így már nem is lehet hülyeség.

– Tehát eszmét is bele lehet oltani az emberbe?

– Persze. Az agyból jön az eszme. Az agy pedig anyag. Anyagi eredetű a nyelv, a gondolat, az ideológia. Nem tanultatok a szemináriumon?

– Tanultuk. És baj ez az eszme-beoltás?

– Nem lenne baj, de az. Nagy baj. Mert a kapitalisták meg reakciós injekciókat terjesztenek. A részegeket, a fiatalokat, az óvatlanokat elkapják, beoltják, és ellenforradalmárt csinálnak belőlük.

– Ne fessd az ördögöt a falra! A Párt résen van.

– Nincs résen. Nagy Imrét már be is oltották. Bomlaszt, lázít. És sorban oltja be a környezetében lévőket. Kialakít egy Amerika-pártot...

– Itt most én lefordulok, erre rövidebb – mondja Boda, felugrik a kerékpár nyergébe, és gyorsan elhajt a Ságvári lakótelep felé.

A boszorkányok a keresztutaknál gyülekeznek. Ez köztudott. Ám nem csupán erdei ösvényekre megdülőutakra kell itt gondolni. A nyárligetiek szerint örömmel találkoznak a sötét lények az Ószőlő és a Csaló köz, az Epreskert és a Sarkantyú, a Malom és a Színház utcák kereszteződésénél is. Legszívesebben pedig ott, ahol a Zrínyi Ilona utca (itt található a városi tanács) belefut a Széchenyibe (itt pedig a Magyar Dolgozók Pártjának városi és megyei központja).

A tanácsházára tartva, Boda Márton felvidul az új Nyárliget láttán. Két új épület a belvárosban. A dór oszlopfős Irodaház és a munkásoknak kényelmes és összkomfortos lakásokat kínáló Békeház. A környezetükben lévő régi polgárházakat pedig felújították. Megszabadítva őket felesleges stukkóiktól és cirádáiktól. A Hősök terét Beloianisz térre keresztelték át, amit a helyiek, a mártír görög forradalmár iránti szeretetük jeleként, Beló János térnek hívnak. A szobra még nincs kész, de már faragja a szintén görög Makrisz Agamemnom, aki új hazájának, a Magyar Népköztársaságnak ünnepelt művésze.

Boda benyit a mezőgazdasági osztály vezetőjének irodájába jelentést tenni. Konyári elvtárs nincs benn. Viszont egy idegen, fekete öltönyös, hórihorgas alak igen. Bemutatkoznak. Boda Márton nem érti a nevét. Megkínálja cigarettával. Az köszönettel elfogadja. Rágyújtanak.

– Ön is... Konyári elvtársat várja? – kérdezi az idegentől.

– Konyárit? Ja, igen. Őt. Az idő? Alakul?

– Milyen idő?

– Az időjárás.

– Ó... – Boda elmosolyodik, mert aki időjárásról érdeklődik, az csakis parasztvérű ember, vagyis a testvére lehet. – A rádió azt mondja, jövő héten már esni fog. Három napig. Ez pont elég lesz a termésnek.

– Tehát a rádió.

– A rádió. Lehet bízni az előrejelzésben. A szovjet tudósok nem tévednek. Már mindent meg tudnak előre mondani. A szovjet meteorológia nagyon fejlett.

– Bombák is vannak.

– Meteorológiai bombák? Ami esőt fakaszt?

– Esőt?

Értetlenül nézik egymást.

– Na, én megyek, jó volt önnel beszélgetni. Ön vár még Konyári elvtársra?

– Nem hozzá jöttem! – mondja a fekete öltönyös határozottan, és elnyomja a cigarettáját. Olyan erővel, hogy elmozdul a hamutálca.

– Akkor kihez?

– Boda Mártonhoz.

– Az én vagyok.

– Tudom, mondta az előbb.

– No és, mit akar nekem mondani? – kérdi az előadó fájdalmasan visszaereszkedve a székre.

– Én semmit.

– Maga semmit? De mások akarnak?

– Akarnak bizony.

– És kik?

– Az Államvédelmi Hatóság tisztjei.

Nincs nap, hogy a tanácsi dolgozó ne azzal a félelemmel feküdne le, hogy másnap az ÁVH Sóstói úti épületébe szállítják. És, íme, az ő félelme beigazolódt. Nem is annyira borzasztó, mint gondolta. De aztán elképzeli egy kínzás részleteit, és így már igazán borzasztó.

– És miért? Miért én?

– Majd mindent elmondanak.

– Könyörgöm, legalább azt árulja el, hogy miért...

– Mert maga egy nagy nulla. Hiába régi tagja a Pártnak. Inkább elriasztja a kisparasztokat a belépéstől, mintsem hogy rábírná őket. A többi agitátor mind magára hivatkozik, hogy ha maga sem jut ötről a hatra, akkor hogyan tudnának ők. Szóval ki kell iktatni magát. Ne lehessen hivatkozási alap.

Az óriás fűj egy nagyot. Érző ember mégis, bántja az, ami a másikkal történni fog. Megkönnyebbül, hogy kibökte az igazságot, de a másik sápadt arcát látva, folytatnia kell:

– Ne keseredjen el! Nem kötél vár magára.

– Golyó?

– Dehogy! Azoknak az időknek már vége.

– Hova visznek?

– Valószínűleg Recskre. Egy kőbánya van ott. Pár évet lehúz... Nem lesz könnyű, de...

– Köztörvényes gazemberek között?
 – Bizonyára lesznek olyanok is. De... – és itt a felcsillan az óriás szeme – az egy igazi feladat lesz. Azokat a semmirekellőket, akik ellenségesen viszonyulnak a sztálini szabadságeszményhez, azokat meggyőzni a Párt igazáról... őket helyes útra terelni...
 – Hát nem zárnak ki a Pártból? – kérdi Boda, s most először bizakodás is keveredik remegő hangjába.

– Dehogyan zárják! Aki egyszer jó volt a Párthoz, azt a Párt sosem felejt el. Számít rá a jövőben is.

A fekete öltönyös bejön a szavalásba. A régi orosz bolsevikokról beszél, akik szintén a börtönben terjesztették hitüket. Boda Márton törli a tarkóját, de bólogat. S mikor a másik szünetet tart, egy végsőt, egy nagyot bólint.

– Rendben elvtárs, induljunk! Legyünk túl rajta!

TÓTH ERZSÉBET

Léda kalapja

*Zuglóba tegnap beszökött a tél
 ballagtam épp a Szajna söröző előtt
 a Bosnyák téren nézegettem
 az ócskások fényes lomjai között*

*a Rákos-patak mellett kutyákat sétáltattak
 mások futottak bőszen az egészségükért
 Léda jutott eszembe a Szajna sörözőről
 nagy, lomha testével ő nem nagyon futott*

*de a kalapja mellé kellett neki valami dísz
 valami feltűnő, valami parázs
 unaloműzőnek a nagy költő épp jó lesz
 álmos, nagy teste bizsereg, unatkozik*

*gyere költőm, nézd milyen Párizs
 csináljuk vadul, pusztuljon bele a magyar puszta
 gyere dísznek a kalapomra
 gyere drága, aztán menj vissza magyar hazádba*

*ahol rólad álmodik ezeregy szűz
 meg a nagyravágyó, élénk Csinszka
 aki nem tudja még, mit kap
 ápolja majd beteg költőlelked*

*költőre vágyott, hát kapja meg
 a költő betegágyát, beteg szekerét, szomját
 aztán megkapja a prűd, nyuszi férjeket
 megkapja az álszent Magyarországot*

*megkapja költőjét, nincs más ezen a földön
 félnek a szelek a magyar ugaron
 félnek a tüzek, félnek a vadak
 félnek az Istenek, félnek a mátkák*